

Ameliorarea, dezvoltarea și compatibilizarea europeană a sistemului agroalimentar și rural românesc

Acad. Păun Ion Otiman

I. Starea actuală a spațiului rural

Realitățile spațiului rural românesc, după peste trei decenii de tranziție și reforme agrare, sunt rezultatul evenimentelor și acțiunilor politice, economice, juridice și sociale acumulate de-a lungul secolului al XX-lea, la care se adaugă efectele politicii agricole comune europene, aplicate după aderarea României la UE în anul 2007. Patru schimbări majore, intervenite în secolul trecut, apreciate ca patru fracturi majore ale structurilor agrare românești: marea reformă agrară din anul 1921, reforma agrară din anul 1945, colectivizarea din perioada 1949-1962 și decolectivizarea agriculturii după anul 1989, precum și două schimbări profunde de sistem politic în România (1945, 1989) și ca efect al aplicării Legii fondului funciar din anul 1991 (și a legilor conexe acesteia), au făcut imposibilă conceperea și aplicarea unui proiect agricol românesc de lungă durată, asemenea majorității țărilor (vest) europene. Schimbările majore succesive de sistem politic și de structură agrară au generat instabilitate și, ceea ce este mai grav, absența continuității, durabilității și sustenabilității sistemului agricol național.

Agricultura actuală a României (apărută după anul 1989), puternic bipolarizată, fluidă, nestructurată, neperformantă, necompetitivă și neconcurențială european, rezultată în urma aplicării Legii fondului funciar, din punctul de vedere al structurii agrare, s-a întors cu peste 100 de ani înapoi, aceasta fiind identică cu structura agricolă dinaintea Reformei agrare din anul 1921, este formată din:

a) gospodăriile agricole mici de subzistență și semisubzistență necomerciale, cuprind peste 95% din numărul exploatațiilor agricole și peste 6 milioane ha teren agricol;

b) exploatațiile mijlocii familiale (asemănătoare majorității exploatațiilor agricole vest-europene comerciale performante), dețin (numai) circa 1,6 milioane ha (12,3%) din suprafața arabilă a țării și reprezintă 1,9% din numărul exploatațiilor agricole;

c) exploatațiile agricole mari corporatiste (societăți comerciale, asociații agricole), majoritatea aflându-se, în prezent, în faza capitalismului primar, din care circa 12 mii exploatații mari și foarte mari de tip latifundiar (0,3%), cumulează o suprafață agricolă eligibilă european de peste 6,5 milioane ha (din care peste 5 mil. ha teren arabil de cea mai bună calitate), provenite din unitățile agricole socialiste mari (IAS, CAP), caracteristice socialismului oriental din perioada comunistă.

Această structură, profund dezechilibrată a agriculturii României, **este consecința politicilor agricole românești** (tranziție, reforme, restructurări, ajustări) **aplicate contradictoriu, lipsite de continuitate, coerență și competitivitate.**

Realitățile dominante ale spațiului rural românesc actual, marcate, în ultimele trei decenii, de fenomene economice și sociale negative, precum și disfuncționalitățile, cauzate de pandemia de Coronavirus, în anii 2020 și 2021, solicită o schimbare radicală a politicii agricole românești actuale, cât și necesitatea unor elemente concrete de subsidiaritate conținute în reglementările politicii agricole comune europene, aplicabile și agriculturii României, fiind cazul adoptării, în viitor, a unui nou sistem de susținere financiară a producției agroalimentare românești. Reformele politicii agricole comune în privința subsidiarității sunt cu atât mai necesare și urgente, dacă avem în vedere rezultatele actuale precare, submedice, submedice,

înregistrate de agricultura și dezvoltarea rurală, mai cu seamă în perioada după aderarea României la UE (2007-2022), după cum rezultă în continuare:

1. Stadiul actual real al agriculturii și dezvoltării rurale românești, privit din punctul de vedere al **stării spațiului rural și al performanțelor agricole**, rezultate din mărimea principalilor indicatori economici, în cea mai mare parte, este similar cu stadiul în care s-a aflat agricultura țărilor UE-6 în anii 1965–1970, deoarece:

- **dezvoltarea și amenajarea teritoriului rural este precară**: instalațiile de apă, canalizarea, stațiile de epurare, încălzirea cu gaze naturale de 5-6 ori mai mică față de țări ca Ungaria, Cehia, Slovacia (țări fără producție proprie de gaz metan), căile de comunicații, rețelele de drumuri, toate în proporție redusă și de slabă calitate etc.;

- **alimentarea cu apă a locuințelor** este necorespunzătoare, mai mult de jumătate din populația rurală nebeneficiind de alimentare cu apă în sistem public;

- **gradul extrem de redus de echipare a teritoriului rural și a locuințelor** cu sisteme de încălzire și de racordare la rețele de gaze naturale și canalizare (de circa 5–6 ori mai redus față de mediul urban românesc, care, la rândul său, are încă un nivel al dotării tehnico-edilitare mult inferior mediei urbanului UE);

- **starea slabă a locuirii** pentru circa 38% din populația rurală, determinată de calitatea necorespunzătoare a locuințelor (caselor) construite din materiale nedurabile (40–42%) și a gradului ridicat de îmbătrânire a acestora (75% din locuințe au vechimea peste 50–60 de ani);

- **formarea brută a capitalului agricol românesc** este foarte lentă, comparativ cu cel al Franței, în timp de peste trei decenii;

- **dotarea unui agricultor român**, comparativ cu dotarea unui agricultor din UE, este, urmare a lentorii formării capitalului fix românesc, de circa 10-12 de ori mai mică (6000-6500 € imobilizări corporale în UE, față de 540 € în România);

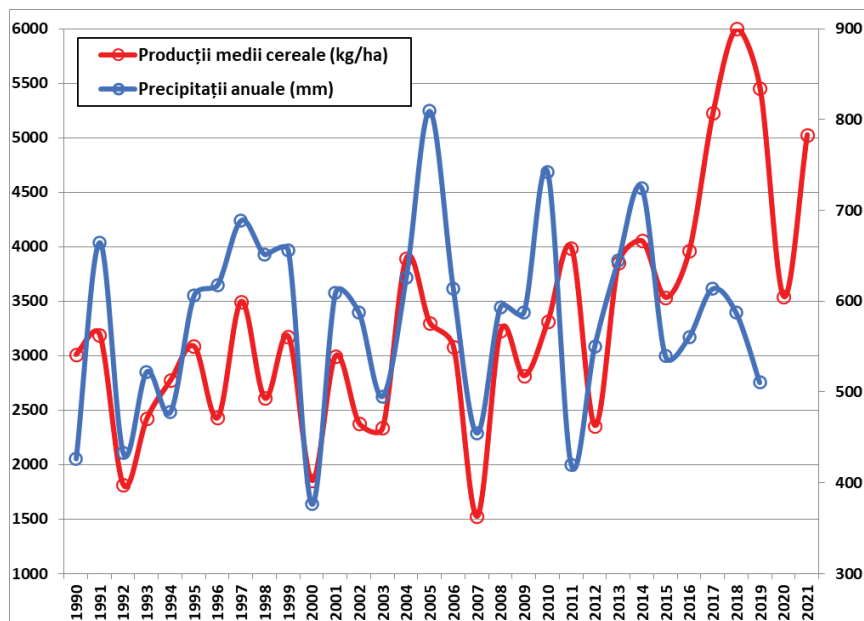
- **dezagriculturalizarea**, prin nelucrarea anuală a circa 1,2-1,3 milioane ha teren arabil și 1,0-1,2 milioane ha pajiști naturale, circa 13-15% din terenul agricol al României; suprafața arabilă necultivată în perioada 2007-2021, în media de 1,23 mil ha arabil pe an reprezintă, de fapt, un minus în valoarea anuală a producției agricole de 2230 mil lei, adică 13-15%;

- **dezootehnizarea agriculturii**, prin scăderea anuală constantă a ponderii producției animale, de la circa 37,7% din producția agricolă în perioada anterioară aderării (1990-2006), la 32,7% în perioada postaderării (2007-2024), comparativ cu ponderea medie a producției zootehnice în țările UE de peste 40-45%;

- **lichidarea majorității fermelor zootehnice** după privatizarea întreprinderilor agricole de stat și transformarea acestora în mari latifundii (circa 12.000 exploatații, 5 mil. ha teren arabil) producătoare de cereale și oleaginoase – materii prime, în principal, pentru export; din totalul efectivelor de animale, marile exploatații (latifundiile), după privatizare și lichidarea fermelor zootehnice, mai dețin numai 5,2% bovine, 1,5% ovine, 3,1% porcine și 3,7% păsări;

- **absența cvasitotală a depozitelor locale, zonale și regionale** de legume-fructe, cartofi etc. care să asigure prelungirea prezenței produselor agricole românești pe rafturile rețelelor de magazine;

- **procesarea producției agricole primare inacceptabil de scăzută**, raportul fiind sub 1:1 în România (1€ materie primă: 1 € produs alimentar finit), față de un raport mediu de 1:2,5 în UE;

Evoluția producției medii de cereale (kg/ha) și a precipitațiilor anuale (mm) în România, 1990 – 2021

• **creditele bancare** acordate exploatațiilor agricole europene sunt de 8-9 ori mai mari, comparativ cu cele acordate exploatațiilor agricole românești (1.700–2.000 €/ha – credite în UE, 200–230 €/ha în România).

2. Grad redus de utilizare a potențialului ecologic al terenurilor agricole, de circa 39-40%, în perioada 1990-2019, față de un grad mediu normal de utilizare a terenurilor agricole de 80% în Franța și în alte țări vest-europene membre ale UE, este un alt factor generator de nonperformanță în agricultura României. În plus, aportul celor trei factori ai producției agricole (pământ, muncă și capital) plasează agricultura României în faza ei primară, cu o contribuție a factorilor adăugați (muncă și capital) care creează valoare nouă, de numai circa 30% în agricultura României, în perioada 1990-2021. Aceasta este principala explicație a faptului că, în această perioadă, România a realizat o producție medie de cereale de circa 3300 kg/ha, față de producția medie a Franței de 6800 kg/ha (producția medie de cereale a României fiind de 48,2% din producția medie a Franței).

3. Decalaje de performanță tehnologică, cuantificate prin randamentul mediu scăzut la cereale, obținut de România, sunt evidențiate atât

de nivelul scăzut al acestuia, cât și de **fluctuația și instabilitatea** multianuală accentuată. În țări precum Franța, Italia și Spania se înregistrează un **diferențial anual maxim de producție** (diferența între producția maximă și cea minimă anuală) la culturile de cereale, de circa 1300 kg/ha (21%), la o producție medie multianuală de 6900 kg/ha, iar în România diferențialul maxim este de 2000 kg/ha (75%), la o producție medie multianuală de numai 3360 kg/ha, fapt ce demonstrează, fără putere de tăgadă, nonperformanțele și marile fluctuații ale producției vegetale ale României, dependența neacceptată de mare de condițiile climatice.

4. Fluctuația și nonperformanța nepermis de mari ale producției agricole anuale sunt generate, în primul rând, de **dependența încă (prea) ridicată de condițiile meteorologice anuale** (meteo-dependența producției agricole, figura alăturată), deoarece sistemele de irigații au fost folosite incomplet, înainte de anul 1990, iar, după acest an, fiind, în mare parte, nefuncționale, datorită degradării fizice, echipării precare a fermelor cu instalații de irigare, toate acestea producând costuri ridicate ale apei adusă la plantă, generate de 3-4-5 repomperi succesive din fluviul Dunărea, care asigură 90% din necesarul de apă.

• **Prin irigarea în medie a circa 230-250 mii ha teren agricol (1997-2021)**, 2,8% din terenul arabil al României, respectiv 7-8% din

suprafața totală amenajată pentru irigații înainte de anul 1990, România a înregistrat, în perioada 1990-2021, o metependență nepermis de mare și o fluctuație exagerată a producției medii și totale de cereale (producția totală de cereale de 7815 mii tone, recolta minimă în anul 2007; 31553 mii tone, recolta maximă în anul 2019).

Totodată, prin folosirea în multe exploatații agricole a unor **tehnologii agricole învechite** (mai cu seamă în primele două decenii după anul 1990), cu consum redus de inputuri, îngrășăminte, substanțe de protecția culturilor, care ar trebui să susțină performanța, și a unor echipamente tehnice depășite din punct de vedere al consumului de carburanți, de energie și al productivității, toate acestea au condus la **nonperformanța actuală de producție și economică**.

- **Valoarea producției agricole (primare) la hectar**, obținută de fermierii români, este de 1411 €/ha (media perioadei 2007-2019), de 1,5–1,6 ori mai mică, comparativ cu cea obținută de țările UE (2250 €/ha).

- **Consumul intermediar**, ca expresie a nivelului de susținere financiară a tehnologiilor de producție, a structurii și a gradului de intensivizare a producției agricole, cu impact direct asupra randamentelor, înregistrează o valoare de circa 700 euro/ha în România, comparativ cu 8.369 euro/ha în Olanda, 3.987 euro/ha în Belgia, 2.843 euro/ha în Danemarca, 2500-2800 euro/ha în Franța și Germania.

- **Valoarea adăugată brută** în agricultura românească se află la jumătatea mediei UE, fapt care conduce la obținerea unei producții agroalimentare finale de circa 1.400–1.500 €/ha în România, față de o medie de 2.400–2.600 €/ha în țările UE. Valoarea adăugată brută scăzută și **transferul masiv în afara țării al subvențiilor încasate de agricultorii români de la UE**, prin exportul de cereale și oleaginoase (peste 50% din producția națională) și prelucrarea internă redusă a materiilor prime agricole; transformarea extrem de redusă a porumbului produs de exploatațiile vegetale în furaje combinate, respectiv în carne și ouă în exploatațiile zootehnice românești.

- **Producția agroalimentară asigură necesarul de consum** intern al populației, după cum rezultă din datele statistice, astfel: tomate 82,3%;

fructe 70,9%; carne de porc 58,1%; carne de pasăre 68,3%; carne total 64,4%; lapte de vacă 81,7%.

- **Autoconsumul alimentar**, în România, se ridică, în medie, la 28-35% din totalul consumului alimentar intern, în fermele de subsistență, acesta reprezintă 90–92% din producția exploatațiilor agricole mici, iar în cazul fermelor de semi-subsistență și comerciale de mărime medie, ponderea autoconsumului este de 50–52%, față de numai 10–12% în UE, această stare având drept consecință o valoare medie a consumului comercial din producția agricolă în România de 400–420 €/ha, de patru ori mai mică comparativ cu cea realizată de UE

- Consecința non-performanțelor agricole românești se concretizează în **ponderea extrem de ridicată a importului de alimente** în totalul consumului alimentar (27,8%, media ultimilor ani, 2007-2019) și ponderea mult prea scăzută (15,4%) a exporturilor în total producție agroalimentară și, prin urmare, o balanță comercială agricolă negativă.

- **Importul celor mai importante produse agroalimentare** se prezintă astfel (perioada postaderare 2007-2019): tomate **17,7%**; fructe **29,1%**; lapte de vacă **18,3%**; carne total **35,6%**; carne de porc **41,9%**; carne de pasăre, **31,7%**, cu sublinierea faptului că în ultimii cinci ani (2015-2019) ponderile importurilor au crescut mult peste cifrele prezentate, valoarea "facturii" plătită de România pentru importul de alimente în anul 2024 a fost de 14,2 miliarde €, reprezentând 11,3% din importul total al țării.

- **Exportul românesc conține preponderent materii prime** (cereale, oleaginoase, animale vii) iar importul românesc este format masiv din produse de origine animală și procesate (carne, lapte, legume-fructe, material biologic etc.); între structura comerțului exterior agroalimentar românesc al anilor 2007-2021 și cea de 100 de ani în urmă nu este aproape nicio diferență, nici un progres structural, calitativ.

- **Dispariția cvasitotală a economiei rurale sociale**, a cooperativelor meșteșugărești, atelierelor de prestări de servicii și de procesare a produselor primare (măcelării, lăptării, brutării etc.).

- **Agricultura românească actuală este extensivă, neperformantă, puternic bipolarizată**: 3,6 mil exploatații mici de subsistență dețin

5159 mii ha (38,7%), 70 mii exploatații familiale mijlocii – asemănătoare exploatațiilor agriculturii vest-europene din UE – dețin numai 1,647 mii ha (12,32%), iar 12 mii exploatații mari și foarte mari, latifundii, producătoare, în principal, de cereale și oleaginoase pentru export, dețin 6500 mii ha teren agricol, din care peste 5000 mii ha teren arabil de cea mai bună calitate (49%).

• **Harta dezvoltării rurale a României, dominată de imense pungi de sărăcie severă**, cele mai întinse și mai severe din întreaga Uniune Europeană, care acoperă circa 30-35% din suprafața rurală a țării, geografic suprapuse pe zonele unde există mari latifundii, este caracteristică subdezvoltării și sărăciei extreme (harta alăturată).

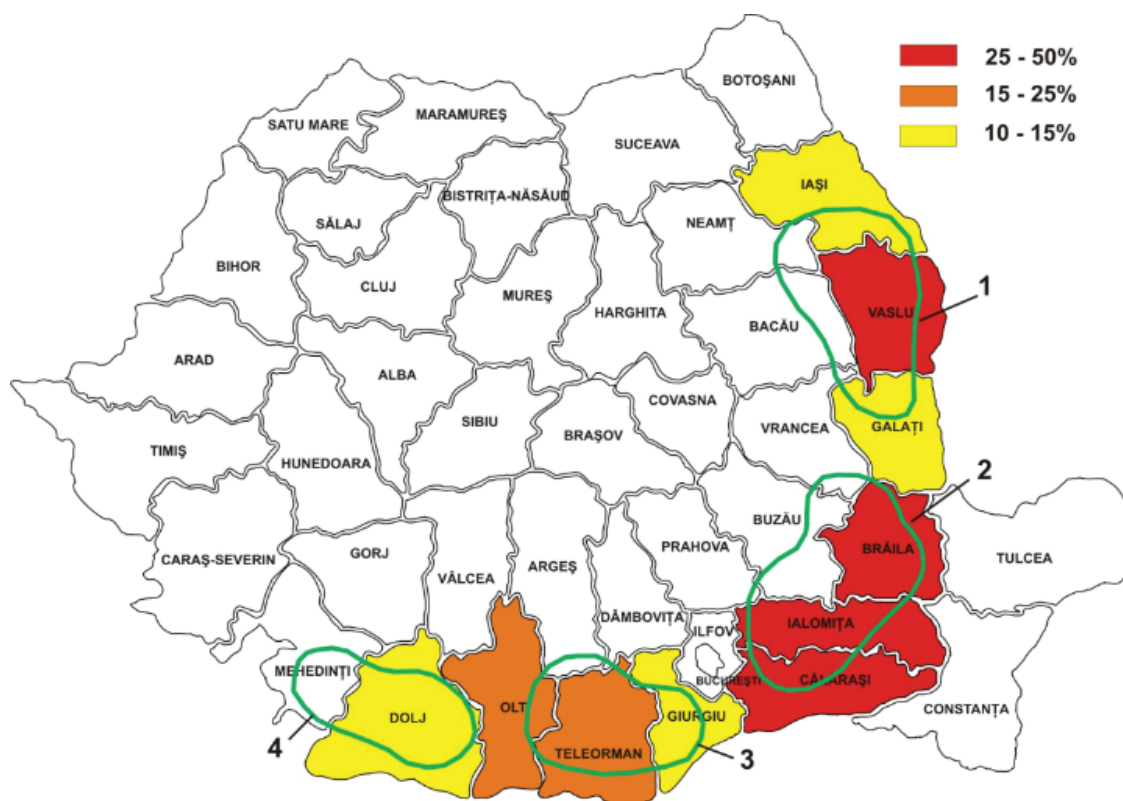
• **Agricultura românească**, ca de altfel întreaga economie agroalimentară, este caracterizată de **criza ineficienței alocării și utilizării resurselor** (începută încă cu mult timp înainte de 1989), precum și puternic afectată de **dezechilibre sistemice ale proprietății și exploatațiilor, ale piețelor și prețurilor produselor agricole, ale input-urilor producției agricole, precum și ale competitivității și funcționării**

instituționale, toate acestea fiind factori generatori de non-performanță.

5. În concluzie, starea actuală a agriculturii și dezvoltării rurale românești, prezentate anterior, a fost și este generată de politica agricolă națională profund greșită și de politica comună europeană, neconformă, neadaptată stării reale a spațiului rural românesc, manifestată, în principal, în două dintre cele mai importante domenii ale dezvoltării:

a) **reforma funciară aplicată agriculturii României**, a fost, în cea mai mare parte, necorespunzătoare, imprimată de politica agricolă subordonată masiv intereselor politicienilor (oligarhilor) decidenți care a condus la apariția marilor exploatații agricole (latifundii), generând structuri incompatibile cu agricultura țărilor Uniunii Europene, spre care ne-am propus să ne îndreptăm după anul 1989;

b) **susținerea financiară a agriculturii și dezvoltării rurale în România** este preponderent neconformă cu stadiul, cerințele și nevoile actuale de dezvoltare ale agriculturii și spațiului rural românesc.

Harta distribuției marilor exploatații agricole (peste 2000 ha) și a zonelor de sărăcie rurală extremă a României

II. Propuneri pentru ameliorarea, dezvoltarea și compatibilizarea europeană a sistemului agroalimentar românesc (2025-2040)

Ameliorarea sistemului de alocări financiare în agricultura României. În opinia noastră, susținerea financiară din fonduri europene și românești, prin politica agricolă comună europeană și națională, ar trebui profund reformată, chiar începând cu ciclul financiar european 2023-2027, prevăzut de Planul Național Strategic (PNS), prin creșterea ponderii deciziilor naționale în alocarea fondurilor (aplicând un principiu fundamental al deciziilor financiare: subsidiaritatea) pentru acele domenii, măsuri și produse de primă importanță, necesare consumului intern, pe următoarele soluții de creștere a competitivității și de asigurare integrală a consumului intern de produse agroalimentare:

- **creșterea ponderii alocărilor financiare din bugetul UE și național spre investiții** pentru realizarea **sistemelor de irigații locale** cu curgere gravitațională din râuri interioare (inclusiv finalizarea sistemului de irigație al Canalului Siret-Bărăgan) și din **acumulări locale** cu funcțiune duplex, de protecție antiinundație și irigație, reabilitarea sistemelor de irigații actuale (circa 1,7-1,8 mil. ha) cu maxim două trepte de pompare-repompare din Dunăre;

- **extinderea studiilor hidrologice** pe cursurile mici de apă, pâraie și torenți, în vederea executării de lucrări hidrotehnice de **protecție antiinundație a localităților și terenurilor agricole** (în cazul căderilor masive de ploi și acumulări ale apelor pluviale);

- realizarea **sistemului public național de perdele de protecție a câmpului, localităților și căilor de comunicație**, ca elemente componente ale sistemului infrastructurii naționale, încadrarea acestor măsuri în sistemul de agricultură verde și de atenuare a efectelor schimbărilor climatice și de reducere (atenuare) a emisiilor de gaze de seră.

Perdelele de protecție a câmpului în zonele de câmpie unde sunt necesare, pe urgențe, ar trebui să fie tratate ca **elemente componente ale infrastructurii naționale** (asemeni șoselelor, căilor ferate, comunicațiilor, canalelor magistrale) și incluse, ca atare, în legislația regimului juridic

de proprietate și financiar de execuție. Din punct de vedere financiar și al execuției, aceste elemente, conform legii, ar trebui să intre în obligațiile statului, printr-un departament al Romsilva (Departamentul perdelelor naționale de protecție), care să le finanțeze, execute și administreze.

România, în perioada interbelică, prin genialitatea marilor oameni de știință, prof. Gheorghe Ionescu-Șișești și prof. Marin Drăcea, în asemenea condiții au realizat marile rețele de perdele de protecție din Câmpia Română și a Moldovei (tăiate de regimul comunist român), din Basarabia și Cadrilater (menținute și azi de basarabeni, ucraineni și bulgari).

Toate prevederile de **creștere a gradului de acoperire verde**, prin împădurirea terenurilor degradate și plantarea de perdele de protecție în zonele supuse unui proces intens sau moderat de deșertificare sunt, deocamdată, simple deziderate. Din calculele făcute, rezultă că între prevederile Codului Silvic, PNDR și realitatea împăduririlor și a perdelelor forestiere de protecție sunt diferențe încă prea ridicate.

În cadrul preocupărilor de echilibrare ecologică a teritoriului României, prin creșterea gradului de acoperire permanentă a solului, reducerea emisiei de bioxid de carbon și diminuarea deșertificării, este necesară **extinderea suprafețelor de pajiști permanente** (pășuni și fânețe renaturalizate), cu prioritate în zonele deficitare, în primul rând, de câmpie. România are o suprafață de 4,9 milioane ha de pajiști naturale, din care 3,4 milioane ha de pășune și 1,5 milioane ha de fânețe naturale (33,2% din suprafața agricolă și 20,1% din suprafața totală a țării), dar cu repartiție neuniformă pe marile forme de relief ale țării: 2,4 milioane ha în zona montană și alpină (32,7%;49,9%), 2 milioane ha, în zona de deal (24,4%; 40,1%) și sub 0,5 milioane ha (6,1%; 10,2%) în zona de câmpie (primele procente din paranteză reprezentând ponderea pajiștilor naturale în suprafața fiecărei forme de relief, iar, a doua cifră, ponderea pajiștilor naturale ale fiecărei macroforme de relief în suprafața totală de pajiști a țării).

În opinia noastră, echilibrarea și sporirea acoperirii verzi a terenurilor agricole (perdele de protecție, pâlcuri de păduri în zonele de câmpie,

creșterea suprafeței de pajiști naturale în zonele respective) constituie condiția primordială a îmbunătățirii regimului pluviometric și termic al teritoriului agricol și, prin aceasta, implicit, va contribui la creșterea semnificativă a producției agricole a României.

- **susținerea financiară din bugetul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale a unui program al produselor agroalimentare de origine locală și regională tradiționale și a produselor montane de înaltă calitate, promovarea sistemelor obligatorii de certificare, identificare, trasabilitate, ambalare-etichetare etc.;**

- stimularea producerii **materialelor biologice performante**, dar și **tradiționale locale**, (semințe, material de plantat, porci, pui etc.) în exploatarea agricole românești, pentru a se evita importul masiv și extrem de scump necesar acestui domeniu;

- susținerea investițiilor pentru *dezvoltarea și diversificarea sistemelor de educație-cercetare*, producție și servicii din amonte (școli duale, finanțarea sustenabilă a structurilor de cercetare-dezvoltare publice și private acreditate, producerea de utilaje agricole și a inputurilor necesare producției agricole) și aval de agricultură (sisteme de comercializare naționale și locale, cooperative de aprovizionare, desfacere etc.);

- repartizarea fondurilor de dezvoltare rurală și amenajare a teritoriului agricol, în sumă de 5,87 miliarde € alocate din bugetul UE (2023-2027), cu precădere pentru lucrări de investiții rurale pentru *modernizarea și revitalizarea satelor*, cu spații necesare extinderii economiei rurale sociale și nonagricole care să absoarbă și stabilizeze forța de muncă tânără și activă din mediul rural.

Aplicarea acestor căi de ameliorare a susținerii financiare, dar și altele, cu siguranță vor conduce la creșterea competitivității și diversificării sistemului agroalimentar rural românesc, creșterea numărului locurilor de muncă în spațiul rural, implicit revitalizarea exploatarea agricole și a satelor românești.

Datele financiare de susținere a producției agroalimentare și dezvoltării rurale prezentate anterior, care redau realitățile agriculturii și dezvoltării rurale din România, ne conduc, îndubitabil, spre **necesitatea ameliorării și realizării unor politici financiare echilibrate care**

să producă schimbări profunde, fundamentale în sistemele de susținere financiară a exploatarea agricole, axate pe performanță, complexitate, zootehnizare, procesare și comercializare de produse agroalimentare cu valoare adăugată înaltă, calitative, destinate pieței interne și externe și eliminarea procedurilor de susținere a exploatarea agricole pe principii de mărime fizică (suprafață) și a discuțiilor interminabile și nefondate legate de plafonare.

După cum a rezultat din analiza evoluției producției agroalimentare a României, ca efect al susținerii financiare actuale, bazate pe politica comună europeană, susținerea agriculturii prin plată unică la hectar este nestimulativă, cel puțin pentru structura agrară puternic bipolarizată a României, deoarece favorizează producția primară de cereale și oleaginoase a exploatarea agricole mari și foarte mari, care în proporție mare (peste 80%), nu produc valoare adăugată prin prelucrarea materiilor prime vegetale în producția zootehnică și în procesarea agroalimentară și nu contribuie cu cele mai importante alimente procesate la consumul populației.

Evident, producția de cereale și oleaginoase, tehnologic bine făcută, cum se întâmplă la majoritatea marilor exploatarea (bine echipate și cu susținere financiară europeană pe ha), care valorifică majoritatea producției la export (peste 75-80% la marile exploatarea), realizează beneficii importante dar, în același timp, „exportă” către țări (majoritatea extra UE) și subvenția încasată de România prin plata unică la hectar.

În principiu, pornind de la actualul sistem de finanțare, care arată inechitatea alocării fondurilor de la UE prin plăți directe calculate la suprafață, propunem adoptarea unui nou sistem de calcul al susținerii financiare, prin renunțarea la **plată pe ha** și adoptarea, ca baza de calcul, **plată pentru 1000 lei (€) producție realizată, livrată, facturată și încasată**.

Noul sistem pe care îl propunem are în vedere un principiu important: „*sprjijin mai bine orientat pe rezultate, bazat pe performanțe*” pe care se fundamentează (cel puțin teoretic) și strategia agricolă a României, pentru perioada 2023-2027, prevăzută în Planul Național Strategic, adoptat în anul 2022.

Autoritățile românești responsabile de evoluția agriculturii ar trebui să adopte și promoveze sistemul de susținere din fonduri europene, bazat pe **rezultate și performanță**, pe principiul **competitivității** și renunțarea la actualul sistem extensiv, primar și nestimulativ, atât pentru performanță în agricultură, cât și pentru interesul național, legat de siguranța și securitatea alimentară a populației.

Propunerea noastră constă în schimbarea sistemului de susținere a exploatațiilor agricole eligibile, prin plăți directe pe suprafață printr-un sistem de susținere a exploatațiilor dual, după cum urmează:

- **Calculul fondurilor pentru plăți directe și complementare** ca sumă anuală de alocat pentru fiecare țară, se menține, la nivelul UE, în același sistem, adică funcție de suprafața eligibilă națională înmulțită cu BISS național/ha, cu observația *necesității renunțării la suma fixă națională/ha funcție de producția istorică de cereale de acum 15-20 de ani, care este de mult timp depășită. Pentru România, trebuie adoptat nivelul de producție actual la cereale de 5t/ha, comparabil cu media europeană.*

- Pentru **exploatațiile agricole de subzistență și semisubzistență (necomerciale)**, având mărimea economică (SO) mai mică de 8000 €/exploatație, plata directă să se facă în sumă fixă pe 1000 € SO. Calculul alocației financiare în sumă fixă la 1000 € SO trebuie făcut anual de MADR, împreună cu APIA, cu acordul UE.

- Pentru **exploatațiile agricole comerciale** (cu personalitate juridică și fără personalitate juridică), cu dimensiunea economică mai mare de 8000 €/exploatație, în vederea stimulării obținerii și comercializării de produse agroalimentare necesare pieței interne și externe, **alocarea anuală a plăților directe trebuie făcută, funcție de producția marfă vândută și încasată (facturată) sau de cifra de afaceri sau**, în cuantum valoric de plată fixă la 1000 lei sau 1000 € producție livrată și încasată, criteriu ales de APIA și MADR, cu acordul UE, cu **diferențieri și prioritizări pentru produsele de primă necesitate pentru consumul intern și/sau european, funcție de interesele naționale de creștere a produselor agroalimentare deficitare.** În acest fel, se

stimulează, concomitent, atât livrarea „la lumină” a tuturor produselor, cât și fiscalizarea produselor agroalimentare, livrate rețelelor de magazine.

Menționăm faptul că, în mai multe cicluri guvernamentale, s-au alocat fonduri naționale și europene importante agriculturii. Înainte de aderare, subvenții de circa 925 milioane €/an, iar perioada de postaderare, acestea au depășit 3340 milioane €/an, sprijin total, din care subvenții 2260 mil. €/an și circa 1670 mil. €/an investiți. Fondurile programelor de sprijin financiar (subvenții și investiții), în total de 58,2 miliarde euro, în perioada 1990-2020, din care 14,8 miliarde € în perioada de preaderare și 43,4 miliarde €, în perioada de postaderare, formate din 29,5 miliarde € subvenții și 13,9 miliarde € investiții, nu se regăsesc în sporul fizic al producției agricole și al valorii adăugate brute, rezultate din procesarea producției agricole, respectiv pentru asigurarea consumului alimentar din resurse agroalimentare interne (naționale) și pentru echilibrarea balanței comerciale agroalimentare.

În concepția noastră, multiplele rezultate ale agriculturii pe care le întâlnim azi: structuri, producții, eficiență și productivitate, asigurarea consumului agroalimentar, starea satului și a locuitorilor, sunt determinate, în cea mai mare măsură, de **conceperea și implementarea politicilor agricole românești și europene, responsabilitatea aparținând, în totalitate, celor care au emanat și implementat, timp de peste 30 de ani, aceste politici agricole.**

Politicile tranziției și reformei structurilor agricole, după anul 1990, au fost gândite și emise în întregime de **guvernele perioadei, miniștrii agriculturii** (ca inițiatori ai legilor și altor reglementări funciare), **parlamentarii României** (Legea fondului funciar și a amendamentelor și reglementărilor conexe) și puse în aplicare de **structurile politice și administrative teritoriale: prefecturi, consilii județene și primării.**

Concluzia finală: rămânem consecvenți opiniei noastre, care ne este **susținută de nevoia reformei profunde a politicii de susținere financiară a exploatațiilor agricole românești și de compatibilizarea europeană a structurii agrare a României, în concordanță cu cerințele de evoluție necesare pentru asigurarea celei mai**

importante funcții a agriculturii: asigurarea securității și garantarea siguranței alimentare a României.

Bibliografie:

1. Alexandri, Cecilia, *Securitatea alimentară în România*, 2011.
2. Alexandri, Cecilia, *Agricultura și spațiul rural – evaluări la 10 ani de la aderare*, Editura Academiei Române, București, 2017.
3. Axenciuc, V., *Evoluția economică a României*, vol. II, Editura Academiei Române, 1966.
4. Bulgaru, V., *Reforma agrară din 1921 – fundamente economice*, Editura de Vest, 2003.
5. Feher, Andrea, *Politici și programe de finanțare comunitară*, Editura Prouniversitaria, Timișoara, 2025.
6. Garoflid, C., *Regimul agrar în România*, Enciclopedia României, vol. I, 1938.
7. Gusti, D., *Starea de azi a satului românesc – Sociologie românească*, anul III, nr. 10,12, oct., dec. 1938.
8. Hera, C., *Lumea rurală – astăzi și mâine*, Editura Academiei Române, București, 2006.
9. Hera, C., *Satul românesc – 100 de ani de evoluție rurală*, Editura Academiei Române, 2019.
10. Ionescu-Șișești, Gh., *Agricultura țărănească din România*, Editura Academiei Române, 2019.
11. Oțiman, P.I., *Structura agrară actuală a României – o mare (și nerezolvată) problemă*, Revista Română de Sociologie, XXVIII, nr. 5,6, 2012.
12. Oțiman, P.I., *Viața rurală românească pe lungul drum între Flămânzi și Uniunea Europeană sau Drama satului și țărânului român într-un secol de iluzii, dezamăgiri și speranțe*, Editura Academiei Române, 2019.
13. Oțiman, P.I. et al, *Unde se află și încotro se îndreaptă agricultura României?*, Editura Academiei Române, 2023.
14. Rey, R., *Cronicile munților*, Editura George Coșbuc, 2022.
15. Stănescu, I., Mihalache, I., *România rurală în noul capitalism*, Editura Prouniversitaria, 2022.
16. Zamfir, C., Mihalache, F., *Starea actuală și perspective (demografia) în Satul românesc*, Editura Academiei Române, 2019.
17. ****Recensământul agricol 2010*.
18. ****Anuarul Statistic al României 1937, 1938, 1990, 2011, 2022*.
19. ****Cadrul Național Strategic Rural 2014,2020,2030*, Editura Academiei Române, 2013.
20. ****Planul Național Strategic*, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, 2022.